

Nr 141

Av herr Aman m. fl., om ändrade bestämmelser rörande avdragsrätten för periodiskt understöd till studerande m. m.

Frågan om den skattemässiga behandlingen av periodiskt understöd till studerande, liksom om avdragsrätt för amortering av studieskuld m. m., har varit föremål för utredning under nu snart ett decennium. I sina åren 1950 och 1951 avlämnade betänkanden nr IV och V framlade 1944 års allmänna skattekommitté utarbetade förslag till ändring av härutinnan gällande bestämmelser. Dessa förslag kom redan år 1952 att underställas riksdagens prövning; i motionerna I:214 av hr Weiland m. fl. och II:285 av hr Swedberg m. fl. hemställdes sålunda att riksdagen måtte besluta i huvudsaklig överensstämmelse med skattekommitténs förslag, varvid de nya bestämmelserna föreslogs träda i tillämpning fr. o. m. den 1 januari 1953. Med anledning av dessa motioner anförde bevillningsutskottet bl. a.: »Den nuvarande regleringen av avdragsrätten för periodiskt understöd och därmed jämförlig periodisk utbetalning har emellertid under senare år blivit föremål för åtskillig kritik och utskottet anser därför angeläget, att riksdagen beredes tillfälle att pröva ett förslag till ändrade bestämmelser i fråga om avdragsrättens utformning. Utskottet anser även frågan om den skatterättsliga behandlingen av studiekostnader vara av den vikt, att en lösning av densamma icke bör uppskjutas.» Utskottet hemställde, att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om proposition om ändrade bestämmelser i berörda frågor. — Riksdagen biföll denna utskottets hemställan.

Med anledning av en interpellation vid 1952 års riksdags höstsession anförde finansministern bl. a. att en ytterligare översyn av de av 1944 års skattekommitté framlagda förslagen borde ske, innan man toge slutlig ståndpunkt till dem, samt att Kungl. Maj:t den 20 juni samma år överlämnat förslagen till 1950 års skattelagsakkunniga för att överses ur de synpunkter de sakkunniga hade att beakta. I ett nytt interpellationssvar så sent som i december 1954 (AK prot. nr 31) meddelade finansministern, att de sakkunniga ännu icke tagit upp förslagen till granskning, och att han därför icke kunde ställa i utsikt, att proposition i ärendet skulle kunna underställas 1956 års riksdag.

De här aktualiserade frågorna är av en skattetekniskt komplicerad natur. Det är därför icke i och för sig förvånande, att en teknisk överarbetning av skattekommitténs förslag ansetts av behovet påkallad. Å andra sidan måste det beklagas, att den fortsatta utredningen kommit att fördröja frågans

lösning under så lång tid, som redan förflutit, och att ytterligare tidsutdräkt, kanske med flera år, kan befaras.

Det kan nämligen icke bestridas, att nuvarande bestämmelser i förenämnda hänseenden måste betecknas som otidsenliga, och att den ekonomiska situationen för här ifrågavarande grupper påkallar statsmakternas åtgärder. Så synes det, exempelvis, direkt orimligt, att en bevisning om att mottagaren av periodiskt understöd går sysslolös medför en gynnsammare skattemässig behandling än om bidraget utgått för att möjliggöra kvalificerad yrkesutbildning. Att dessa konsekvenser av den nuvarande lagstiftningen är otillfredsställande synes heller icke ha bestritts, vare sig vid frågans behandling i riksdagen eller på annat håll.

Därtill kommer, att de stigande levnadskostnaderna och den långa studietiden, framför allt för akademiska examina, har lett till en studieskuld-sättning, som är ägnad att inge allvarliga bekymmer, detta trots statsmakternas strävan att möjliggöra för mindre bemedlad, studiebegåvad ungdom att utan orimliga uppoffringar skaffa sig en kvalificerad yrkesutbildning. Sålunda har enbart de genom statsstipendienämnderna beviljade studielånen stigit från 9,5 miljoner kr. för läsåret 1951/52 till drygt 13 miljoner kr. för läsåret 1952/53 och närmare 17 miljoner kr. för läsåret 1953/54, d. v. s. med 77 % på två år. Visserligen har samtidigt riksstatsanslagen till naturastipendier åt universitets- och högskolestuderande mer än tredubb-lats, men dessa stipendieanslag utgjorde dock fortfarande 1953/54 endast 6 % av de för samma budgetår beviljade studielånen, och de har alltså endast i mycket ringa grad kunnat rubba studieskuld-sättningens ställning som huvudsaklig finansieringsform för särskilt de mindre bemedlade studenternas högre studier.

Stipendieanslagen är fortfarande så anpassade, att man måste ta hänsyn till föräldrainskomster långt ner i de grupper (i enbarnsfamiljer taxerad inkomst omkring 10 000 kr.) där utbetalandet av studieunderstöd måste innebära synnerligen kännbara uppoffringar för föräldrarna. Företagna undersökningar har också visat, att dylika uppoffringar verkligen göres i en utsträckning, som skulle göra en reform avseende avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande socialt väl motiverad.

Icke minst med hänsyn till dessa omständigheter synes oss här berörda skattefrågor vara så angelägna, att deras lösning icke längre bör uppskjutas. Student-, akademiker- och tjänstemannaorganisationer har också vid upprepade tillfällen understrukit angelägenheten av en omprövning av ifrågavarande skattebestämmelser. För den händelse tekniska eller andra skäl skulle tala mot en omedelbar, definitiv lösning av samtliga i sammanhanget uppkommande spörsmål, vore måhända en stegvis företagen reform tänkbar, varvid ordningen synes böra bestämmas med hänsyn till såväl tekniska som sociala synpunkter.

Under hänvisning till vad ovan anförts föreslår vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att proposition med förslag till ändrade bestämmelser rörande avdragsrätten för periodiskt understöd till studerande och för amortering av studieskuld måtte föreläggas 1956 års riksdag.

Stockholm den 26 januari 1955

Valter Åman

Hj. Weiland

Carl Eskilsson

B. A. Nilsson

Alfr. Nilsson

Nr 142

Av herr **Karlsson, Fritiof, m. fl.**, om fastställande av enhetliga ortsavdrag vid inkomstbeskattningen.

(Lika lydande med motion nr 156 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1955

Fritiof Karlsson

Karl Persson

Alvar Andersson